

STRESZCZENIE

rozprawy doktorskiej

„Eva von Tiele-Winckler (Matka Ewa z Miechowic) – fundatorka dzieł ewangelickiej diakonii i misji wewnętrznej na Górnym Śląsku na przełomie XIX i XX w.”

Przygotowywana rozprawa doktorska ma za przedmiot życie i działalność Ewy von Tiele-Winckler, której aktywność związana była głównie z Miechowicami na Górnym Śląsku (obecnie część Bytomia). Dała się szeroko poznać jako Matka Ewa, w dużej mierze zaangażowana w działalność diakonijną i misyjną Kościoła ewangelickiego. Celem omawianego studium jest wszechstronne przedstawienie tej nietuzinkowej postaci w kontekście dziedzictwa, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na Górnym Śląsku. W narracji starano się więc, choć miejscami tylko marginalnie, zwrócić uwagę m.in. na takie wątki śląskich dziejów z przełomu XIX i XX wieku, jak organizacja struktur opieki społecznej i zdrowotnej, działalność diakonijna, etykieta i obowiązki śląskiej arystokracji, emancypacja kobiet, ruch pietystyczny i sytuacja społeczno-polityczna Kościoła ewangelickiego na Śląsku, rozwój techniki i przemysłu, dzieje rodziny von Tiele-Winckler. Ponadto w treści pracy zawarto liczne, autorskie tłumaczenia fragmentów zagranicznej literatury oraz wierszy Matki Ewy i materiał ikonograficzny.

W pierwszym rozdziale, ze względu na to, że Ewa von Tiele-Winckler należała do Kościoła ewangelickiego i działała w ramach protestantyzmu śląskiego i niemieckiego, zaprezentowano sytuację Kościoła ewangelickiego na Górnym Śląsku. Dzięki temu zbudowano tło dla działalności diakonijnej i ewangelizacyjnej Matki Ewy.

W drugim rozdziale zostały opisane dzieje rodu von Tiele-Winckler. Znalazły się tam informacje o przynależności wyznaniowej poszczególnych członków rodziny i informacje o ich działalności religijnej czy kościelnej. Ponadto, skrótnie zaprezentowano rodzinne parantele, które nie były bez znaczenia w kontekście aktywności Matki Ewy.

Treść rozdziału trzeciego i czwartego całkowicie poświęcono osobie Ewy von Tiele-Winckler – jej życiu i działalności. Przy czym, na kartach trzeciego rozdziału ujęto tylko wydarzenia i informacje dotyczące biegu życia Ewy, a całą działalność (osyłającą przede wszystkim wokół dzieła życia – Ostoi Pokoju) przedstawiono

w rozdziale czwartym. Dodatkowo, rozdział ten został uzupełniony spisem bibliograficznym bogatego piśmiennictwa Matki Ewy.

Całość opracowania domyka zakończenie, zawierające wnioski autorki w pracy oraz aneks, w którym zawarto materiały uzupełniające wywód – testament Matki Ewy i opracowanie Domów dla Bezdomnych (znalazły się w nim m.in. opisy placówek i rodzinek, dane statystyczne, spis diakonis, miejscowości i rodzinek).

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Anna Lewand-Ryzk".

Anna Seemann-Majorek

SUMMARY

of the doctoral dissertation

„Eva von Tiele-Winckler (Matka Ewa z Miechowic) – fundatorka dzieł ewangelickiej diakonii i misji wewnętrznej na Górnym Śląsku na przełomie XIX i XX w.”

This doctoral dissertation analyzes the life and work of Ewa von Tiele-Winckler, which were tied to the town of Miechowice in Upper Silesia (currently part of Bytom city). As time passed, she became widely known as Mother Ewa due to her involvement in the charity work (deaconess work) and missionary activity of the Evangelical Church. The purpose of this thesis is to comprehensively characterize this unique person in a historical context, with particular emphasis on the situation in Upper Silesia. Attempts were made, though only marginally, to draw attention to certain aspects of Silesian history at the turn of the 20th century; these include the organization of social and health care structures, deaconess activity, the etiquette and duties of Silesian aristocracy, women's emancipation, the pietist movement and the socio-political situation of the Evangelical Church in Silesia, industrial and technological development and the history of the von Tiele-Winckler family. In addition, the work contains numerous original translations of fragments of foreign literature and poems by Mother Ewa, as well as iconographic material.

The first chapter describes the situation of the Evangelical Church in Upper Silesia. This is relevant because Ewa von Tiele-Winckler she belonged to the Evangelical Church and was involved in Silesian and German Protestantism. This is what led to the deacon and evangelistic activity of Mother Ewa.

The following chapter describes the history of the von Tiele-Winckler family, including information about the religious affiliation of individual family members and their religious activities. The reason for devoting attention to Mother Ewa's family is the significant impact that her relatives had on her work..

The next two chapters are entirely devoted to the life and work of Ewa von Tiele-Winckler as a person. The third chapter covers events from Ewa's personal life, while her body of work is presented in the fourth chapter and is based primarily on her life's work, *Friedenshort* (eng. Refuges of Peace). Information in this chapter was further supported by the rich literature written by Mother Ewa

The thesis ends with a conclusion on Mother Ewa's work and is followed by an appendix. This contains Mother Ewa's will and information on the development of *Heimat für Heimatlose* (eng. Home for the Homeless), including descriptions of institutions and families, statistical data, and a list of deaconess, cities and families.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Anna Feuermaier-Hegi". The signature is fluid and cursive, with "Anna" on the left, "Feuermaier" in the middle, and "Hegi" on the right, ending with a flourish.